

Sygn. akt V CK 490/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bronisław Czech

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa "I(...)" Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko T. W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 31 marca 2005 r., kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 15 kwietnia 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 21 lipca 2003 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo „I(...)” S.A. w W. przeciwko T. W. o zapłatę reszty ceny sprzedaży wierzytelności w wysokości 93 462,33 zł.

Sąd ustalił, iż powódka miała wobec „D(...)” S.A. w Ż. wierzytelność w wysokości 128 404,95 zł, którą w dniu 6 lutego 2001 r. sprzedała pozwanemu, zajmującemu się m.in. obrotem wierzytelności, za cenę 114 404,95 zł. W umowie przelewu

wierzytelności, dokumentującej zawarty kontrakt, strony zastrzegły (§ 3 ust. 2), że w razie nieuiszczenia zapłaty do dnia 8 marca 2001 r. wierzytelność wraca do majątku cedenta. W powyższym terminie nie było wpłat na poczet zadłużenia pozwanego. Wpłaty w łącznej wysokości 34 942,62 zł nastąpiły w okresie od 28 maja do 26 października 2001 r. i dokonała ich „Q.(...)” – spółka z o.o. w Ś.

W dniu 6 lutego 2001 r. została zawarta między stronami druga umowa przelewu wierzytelności, a na zabezpieczenie roszczeń powódki pozwany wystawił weksel, stanowiący podstawę wydania nakazu zapłaty w sprawie X G Nc (...) Sądu Okręgowego w W.

Pozwany kwestionował zawarcie umowy z dnia 6 lutego 2001 r., ale Sąd Okręgowy uznał, że ten zarzut nie został udowodniony mimo nasuwających się wątpliwości na tle wywodów biegłego grafologa. Dla rozstrzygnięcia sporu najważniejsza okazała się natomiast treść § 3 ust. 2 ustawy zawierająca – zdaniem Sądu – warunek rozwiązujący (art. 89 k.c.). W konsekwencji, niezapłacenie ceny do dnia 8 marca 2001 r. wywołało skutek w postaci rozwiązania umowy, przez co powódka pozostała wierzycielem Spółki „D.(...)”.

Stanowisko to zostało zaaprobowane przez Sąd Apelacyjny, który oddalił apelację powódki.

Sąd odwoławczy podkreślił, że w dniu 9 marca 2001 r. spełnił się warunek rozwiązujący (art. 89 k.c.), powodujący „automatyczny” powrót przelanej wierzytelności do majątku cedenta, bez potrzeby złożenia dodatkowego oświadczenia woli w tym przedmiocie.

Sąd II instancji odmiennie ocenił opinię biegłego grafologa i przyjął, że opinia ta potwierdziła niepodpisanie umowy przez pozwanego.

W kasacji powódka wniosła o zmianę bądź o uchylenie wyroków wydanych w obu instancjach.

Skarżąca powołała się na błędną wykładnię art. 89 k.c. oraz niezastosowanie art. 356 § 2 k.c., a także na naruszenie prawa procesowego, a to art. 6 k.c., 233 k.p.c., 245 k.p.c., 252 k.p.c. i 278 k.p.c.

Zdaniem jej, umowa z dnia 6 lutego 2001 r. została zawarta przez strony i nie uległa rozwiązaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny oddalił apelację z dwóch przyczyn, a mianowicie wobec skuteczności warunku rozwiązującego (art. 89 k.c.) oraz wobec niezawarcia umowy

przez strony. Druga, samodzielnie stwierdzona w postępowaniu odwoławczym i dalej idąca przyczyna, wymaga oceny w pierwszej kolejności.

Wbrew zarzutom kasacyjnym odnoszącym się do sfery procesowej, sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, mającą moc zasady prawnej – OSNC 1999, z. 7 – 8, poz. 124). Odmienne ustalenia faktyczne Sądu Apelacyjnego były związane z inną oceną opinii biegłego grafologa, którą oba sądy aprobowaly, która była bardzo wszechstronna i wyważona. Na akceptację zasługuje stanowisko Sądu Apelacyjnego, że biegły prof. dr T. W. uznał, iż podpis pod umową nie został nakreślony ręką pozwanego. Opinia grafologiczna jest kategoryczna. Biegły wprawdzie zastrzegł, iż jego konkluzja została wyrażona na podstawie przedłożonego materiału badawczego i poczynionych ustaleń, ale z niczego nie wynika, iżby ten materiał poznawczy był niepełny lub budził wątpliwości. Istotne jest to, iż powódka miała pełną możliwość oferowania środków dowodowych i z tej możliwości skorzystała. Sąd Okręgowy zasadnie wskazał, że na pozwanym ciążył obowiązek wykazania niepodpisania umowy z dnia 6 lutego 2001 r., ale pominął fakt, iż T. W. zadośćuczynił temu obowiązkowi. Sąd ten aprobował w pełni opinię grafologiczną, zatem powinien konsekwentnie podzielić wszystkie jej istotne wywody.

Wypada również podkreślić, iż nowe ustalenia Sądu II instancji miały na uwadze również inne okoliczności, m.in. fakt kradzieży dokumentów i pieczętki pozwanego oraz niemożność zidentyfikowania przez przesłuchanych przedstawicieli powódki osoby pozwanego jako osoby podpisującej umowę.

Nowe ustalenie Sądu Apelacyjnego w przedmiocie niezawarcia przez strony umowy będącej podstawą prawną dochodzonego roszczenia ma znaczenie podstawowe dla uznania bezzasadności kasacji. Jeżeli bowiem nie było umowy z dnia 6 lutego 2001 r., to zbędne staje się rozważanie jej treści i trwałości. Tylko ubocznie wypada odnotować istnienie rozbieżności interpretacyjnych co do tego, czy niewykonanie umowy może stanowić warunek rozwiązujący (art. 89 k.c.). W judykaturze zarysował się aktualnie pogląd, mający wsparcie doktryny, iż niewykonanie umowy jest nie tylko wynikiem woli dłużnika, lecz z reguły rezultatem wielu różnych okoliczności, przez co może być, w określonej sytuacji, warunkiem rozwiązującym (por. orzeczenia

Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 1999 r., I CR 7/95 – OSNC 1995, z. 12, poz. 183, z dnia 8 marca 2002 r., III CKN 748/00 – OSNC 2003, z. 3, poz. 33 i z dnia 9 października 2003 r., V CK 285/02, nie publ.).

Zarzut naruszenia art. 356 § 2 k.c. był bezzasadny, skoro skutki prawne związane ze ziszczeniem się warunku rozwiązującego następują we wskazanej dacie (tu: w dniu 9 marca 2001 r.). Zarzut ten stał się bezprzedmiotowy w świetle nowych ustaleń Sądu II instancji.

Należało w konsekwencji oddalić kasację (art. 393¹² k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego... – Dz. U. 2005 r. Nr 13, poz. 98).